

ТАНИЛЦУУЛГА

Төрийн болон орон нутгийн өмчийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Тавдугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт “Монгол Улс дэлхийн эдийн засгийн хөгжлийн түгээмэл хандлага, өөрийн орны өвөрмөц онцлогт нийцсэн олон хэвшил бүхий эдийн засагтай байна.” гэж, мөн зүйлийн 2 дахь хэсэгт “Төр нь нийтийн болон хувийн өмчийн аливаа хэлбэрийг хүлээн зөвшөөрч, өмчлөгчийн эрхийг хуулиар хамгаална.” гэж, Зургадугаар зүйлийн 2 дахь хэсэгт “Монгол Улсын иргэдэд өмчлүүлснээс бусад газар, түүнчлэн газрын хэвлий, түүний баялаг, ой, усны нөөц, ан амьтан төрийн нийтийн өмч мөн.” гэж тус тус заасан.

Түүнчлэн Монгол Улсын Үндсэн хуульд 2019 онд оруулсан 3 дахь удаагийн нэмэлт, өөрчлөлтийн хүрээнд хуулийн Зургадугаар зүйлийн 2 дахь хэсэгт “Байгалийн баялгийг ашиглах төрийн бодлого нь урт хугацааны хөгжлийн бодлогод тулгуурлаж, одоо ба ирээдүй үеийн иргэн бүрд эрүүл, аюулгүй орчинд амьдрах эрхийг нь баталгаажуулах, газрын хэвлийн баялгийн үр өгөөжийг Үндэсний баялгийн санд төвлөрүүлж тэгш, шударга хүртээхэд чиглэнэ. ... Стратегийн ач холбогдол бүхий ашигт малтмалын ордыг ашиглахдаа байгалийн баялаг ард түмний мэдэлд байх зарчимд нийцүүлэн түүний үр өгөөжийн дийлэнх нь ард түмэнд ногдож байх эрх зүйн үндсийг хуулиар тогтооно.” гэж, Тавин есдүгээр зүйлийн 2 дахь хэсэгт “...Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал хуулиар тогтоосон хязгаарын хүрээнд өмчийн удирдлагыг хэрэгжүүлэх,... эрхтэй” гэсэн зарчмыг тодорхойлсон.

Мөн “Монгол Улсын Үндсэн хуульд оруулсан нэмэлт, өөрчлөлтөд хууль тогтоомжийг нийцүүлэх, түүнтэй холбогдуулан авах арга хэмжээний тухай” Монгол Улсын Их Хурлын 2020 оны 2 дугаар тогтоолын хавсралтаар баталсан “Монгол Улсын Үндсэн хуульд оруулсан нэмэлт, өөрчлөлтөд хууль тогтоомжийг нийцүүлэх хуваарь”-т төрийн нийтийн өмчийн зохицуулалтыг тодорхой болгохоор зааж, тус хуваарийн 1.1.1-д “...стратегийн ач холбогдол бүхий ашигт малтмалын орд ашигласны үр өгөөжийн дийлэнх нь буюу тавиас дээш хувь нь монголын ард түмэнд ногдох, шаардлагатай бол иргэдийн саналыг харгалзан Улсын Их Хурал хэлэлцэн байгалийн баялаг ард түмний мэдэлд, төрийн нийтийн өмч байх эрх зүйн орчныг бүрдүүлэхдээ энэхүү баялгийг төр өмчлөх...зарчмыг хуульчлах”, 1.2.6-д “төрийн нийтийн өмчийг зохистой ашиглах, зарцуулахад тавих хяналтыг боловсронгуй болгох” зорилтыг тус тус дэвшүүлсэн.

Монгол Улсын Их Хурлын 2021 оны 12 дугаар тогтоолоор баталсан “Монгол Улсын хууль тогтоомжийг 2024 он хүртэл боловсронгуй болгох үндсэн чиглэл”-д “...төрийн өмчийн ангиллыг түүний зориулалт, шинж чанараас хамаарч зөв зохистой хуульчлах, зориулалт тус бүрээр удирдах, захиран зарцуулах эрх, үүргийг зөв хуваарилах” чиглэлд Төрийн болон орон нутгийн өмчийн тухай хуулийг шинэчлэхээр тусгасан.

Монгол Улсын Их Хурлын 2020 оны 52 дугаар тогтоолын 2 дугаар хавсралтаар баталсан “Алсын хараа-2050” Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогын хүрээнд 2021-2030 онд хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа”-ны зорилтын 5.2.6-д “Бие даан хөгжих боломжийг бүрдүүлсэн орон нутгийн өмч, татварын боловсронгуй тогтолцоо бүхий эдийн засаг, санхүүгийн эрх мэдлийг орон нутагт шилжүүлнэ.” гэж, 5.2.19-д

“Төрийн компанийн засаглалыг сайжруулж, үр ашгийг нэмэгдүүлэн, өмч хувьчлалыг үе шаттай, үр дүнтэй явуулна.” гэж тус тус заасан байна.

Монгол Улсын Их Хурлын 2020 оны 24 дүгээр тогтоолоор баталсан “Монгол Улсын Засгийн газрын 2020-2024 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөр”-ийн 4.4.10-т “Төрийн болон орон нутгийн өмчийн бүртгэл, ашиглалт, хамгаалалтыг сайжруулж, төрийн өмчит болон төрийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээдийн засаглалыг олон улсын жишигт нийцүүлэх, газрын хууль тогтоомжийг төрийн байгууламж нэгдмэл байх зарчим болон өмчийн эрх зүйд нийцүүлэн боловсронгуй болгоно.” гэж заасан.

Ийнхүү Монгол Улсын төрөөс эрх зүйн шинэчлэл, хөгжлийн бодлогын хүрээнд дэвшүүлсэн “төрийн болон орон нутгийн өмчийн харилцааны зохицуулалтыг Монгол Улсын Үндсэн хуулийн шинэчлэлд нийцүүлэх, хууль хоорондын давхардал, хийдлийг арилгах, төрийн өмчийн төрөл, хэлбэрийг зохистой тогтоож, “Үндэсний баялгийн сан”, “байгалийн баялгийн өгөөж нь ард түмэнд ногдох” зарчмыг хэрэгжүүлэх, бүртгэл, хяналтын үр дүнтэй тогтолцоог бүрдүүлэх” зорилт нь тус хуулийг шинэчлэн найруулах хууль зүйн шаардлагыг илэрхийлсэн.

Харин Төрийн болон орон нутгийн өмчийн тухай бие даасан хуулийг 1996 онд баталсан бөгөөд тус хууль хэрэгжиж эхэлснээс хойших 25 жилийн хугацаанд нийгэм, эдийн засгийн өөрчлөлтийг дагаж өмчийн харилцаатай холбоотой эрх зүйн зохицуулалтын хүрээнд томоохон өөрчлөлтүүд гарсны дотор 2002 онд Иргэний хууль, Газрын тухай хууль батлагдаж, 2005 онд Төрийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгөөр бараа, ажил, үйлчилгээ худалдан авах тухай хууль, 2011 онд Төсвийн тухай хууль болон Компанийн тухай хууль, 2020 онд Монгол Улсын засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хууль шинэчлэгдсэн зэрэг төрийн үйл ажиллагаа, өмч болон бизнесийн харилцааг зохицуулсан хуулиуд юм.

Төрийн болон орон нутгийн өмчийн тухай хуулийн 70 дугаар зүйлийн 4 дэх хэсэгт “Үндсэн хөрөнгийн, шаардлагатай гэж үзвэл эргэлтийн хөрөнгийн улсын үзлэг тооллогыг төрийн өмчийн бодлого, зохицуулалтын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага эрхлэн 4 жилд 1 удаа Засгийн газрын бүрэн эрхийн хугацаа эхэлсэн анхны жилийн IV улиралд багтаан явуулна” гэж заасны дагуу өнөөгийн байдлаар улсын тооллогыг нийт 7 удаа (1996, 2000, 2003, 2007, 2011, 2015, 2022 он) явуулаад байна.

2015 оны тооллогоор нийт 30 их наяд, 74 тэрбум, 984.7 сая төгрөгийн хөрөнгө тоологдсон нь өмнөх буюу 2011 оны тооллогын дүнгээс 15 их наяд, 614 тэрбум, 300 сая төгрөгөөр нэмэгдсэн дүнтэй байсан бол 2021 оны жилийн эцсийн байдлаар төрийн болон орон нутгийн өмчид нийт 83.8 их наяд төгрөгийн хөрөнгө 6600 нэгж, байгууллагад байсан байна. Харин 2022 оны тооллогоор нийт 91.7 их наяд төгрөгийн хөрөнгө 6614 нэгж байгууллагад тоологдсон нь өмнөх 2015 оны тооллогын дүнгээс 61.7 их наяд төгрөгөөр нэмэгдсэн байна.

Төрийн өмчит болон төрийн өмчийн оролцоотой компани 105, орон нутгийн өмчит болон өмчийн оролцоотой 275 компани үйл ажиллагаа явуулж байсан бөгөөд төрийн өмчийн хувьцааны ногдол ашгийн орлогоор улсын төсөвт 2019 онд 155.2 тэрбум, 2020 онд 173.6 тэрбум, 2021 онд 207.2 тэрбум, 2022 онд 469 тэрбум төгрөгийг тус тус төвлөрүүлсэн нь 2020, 2021 оны гүйцэтгэлтэй харьцуулахад 2.7, 2.2 дахин нэмэгдсэн байна.

Төрийн өмчит болон төрийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээд нь 2021 оны жилийн эцсийн байдлаар 53,4 их наяд төгрөгийн хөрөнгө эзэмшиж, 10,6 их наяд төгрөгийн орлого олж, 1,03 их наяд төгрөгийн цэвэр ашигтай ажилласан нь өнгөрсөн оны мөн үетэй харьцуулахад орлого 8.7 хувиар буюу 860 тэрбум төгрөгөөр, цэвэр ашгийн хэмжээ 407 хувиар буюу 831 тэрбум төгрөгөөр тус тус нэмэгдсэн үзүүлэлттэй байсан байна.

Харин 2022 оны жилийн эцсийн байдлаар Төрийн өмчит болон төрийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээд 98 тоологдсон бөгөөд 59.2 их наяд төгрөгийн хөрөнгө эзэмшиж, 14.5 их наяд төгрөгийн орлого, 2.07 их наяд төгрөгийн цэвэр ашигтай ажиллаж, 469 тэрбум төгрөгийн ногдол ашиг төвлөрүүлсэн нь 2021 оны дүнгээс 1.04 их наяд төгрөгөөр илүү цэвэр ашигтай ажилласан байна.

Ийнхүү Төрийн болон орон нутгийн өмчийн тухай хуулийн хэрэгжилттэй холбоотой эерэг үр дүн цөөнгүй байгаа боловч хуулийн зохицуулалтын хийдэлтэй болон эрх зүйн шинэчлэлээс хоцорсон, хуульд цаг үеийн шинжтэй нөхцөл байдлыг харгалзсан нэмэлт, өөрчлөлтийг удаа дараа оруулсан зэрэг нь зохицуулалтын цогц байдлыг алдагдуулахад хүргэжээ.

Өнгөрсөн хугацаанд тус хуульд нийт 36 удаа нэмэлт, өөрчлөлт оруулсан бөгөөд тодруулж үзвэл, төрийн өмчийн бодлого, зохицуулалтын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллагын чиг үүргийн асуудлаар 2 удаа, хууль хоорондын зөрчлийг арилгах болон зохицуулагдаагүй харилцааг нөхөн зохицуулах зорилгоор 23 удаа, төрийн өмчийн ангиллын асуудлыг нэмэгдүүлэх зорилгоор 1 удаа, бусад асуудлаар 10 удаа нэмэлт, өөрчлөлт орсон байна.

Гэвч эдгээр өөрчлөлтийн дийлэнх нь тус хуулийн зохицуулалттай холбоотой тулгарч байгаа бэрхшээлийг шийдвэрлэхэд биш харин салбарын бусад хуулиуд шинэчлэгдсэн, эсхүл тэдгээрт нэмэлт, өөрчлөлт орсонтой холбоотой байна.

Дээрх 36 удаагийн нэмэлт, өөрчлөлтөөр хуулийн нийт зүйлийн 80 орчим хувьд нь өөрчлөлт орсон бөгөөд үүнээс дүгнэн үзэхэд хуулийн зохицуулалтын дийлэнх хэсэгт нэгдсэн бодлого, зарчмаар биш салангид байдлаар өөр, өөр зорилгын хүрээнд нэмэлт, өөрчлөлт оруулсан байна.¹

Мөн хуульд төрийн өмчийг нийтийн зориулалттай болон төрийн өөрийн өмч гэж ангилж, ангилал тус бүрд хамаарах өмчийг ялган тодорхойлсон боловч өөр хооронд нь давхцал үүсгэсэн, төрийн мэдэлд байх эд хөрөнгийн эрх, оюуны өмчийн төрлийг орхигдуулсан, төрийн өмчит болон өмчийн оролцоотой хуулийн этгээдийн ангиллыг Иргэний хуулиас зөрүүтэй, өмчийн талаар эдлэх эрх, хүлээх үүрэг, хөрөнгийн зориулалт, хэлбэртэй уялдуулж тогтоогоогүй, төрийн өмчит хуулийн этгээдийг үүсгэн байгуулахад тавигдах нөхцөл, шаардлагыг хэт ерөнхий тодорхойлсон зэрэг нь хийдэл үүсгэж байна.²

Төрийн болон орон нутгийн өмчийн тухай хуульд Улсын Их Хурал бүх ард түмнийг төлөөлөн төрийн өмчийн өмчлөгч, аймаг, нийслэлийн Иргэдийн төлөөлөгчийн хурал нь орон нутгийн өмчийн өмчлөгч байхаар заасан боловч өмчлөх эрхийг төлөөлөн хэрэгжүүлэх журмыг тодорхой зохицуулаагүйгээс хуулийн хэрэгжилтэд

¹Төрийн болон орон нутгийн өмчийн тухай хуулийн хэрэгжилтийн үр дагаварт хийсэн судалгаа. Хуулийн төслийн ажлын хэсэг. 2021 он.

² Монгол Улсын Ерөнхий сайдын 2020 оны 43 дугаар захирамжаар байгуулагдсан Ажлын хэсгээс хийсэн “Төрийн өмчит хуулийн этгээдийн эрх зүйн байдлын судалгаа”. 2020 он.

хүндрэл учрах болжээ. Түүнчлэн төрийн өмчит болон төрийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээдэд эд хөрөнгийн эрх хэт хязгаарлагдмал буюу хувьцаа эзэмшигчдийн хурал, төлөөлөн удирдах зөвлөл, гүйцэтгэх удирдлагад эд хөрөнгө захиран зарцуулах эрх олгоогүй нь Компанийн сайн засаглалыг хэрэгжүүлэх боломжийг хязгаарлахад хүргэжээ.

Мөн хуульд төрийн өмчийн удирдлагыг хэрэгжүүлэх этгээдүүдийн чиг үүрэг, эрх хэмжээг хэт ерөнхий болон давхцал, хийдэлтэй зохицуулсны улмаас төрийн өмчийн асуудал эрхэлсэн байгууллагын чиг үүрэг, хяналт хэрэгжүүлэх эрх хэмжээ хязгаарлагдаж, төрийн өмчийн бүртгэл, хяналтыг нэгдсэн журмаар хэрэгжүүлэхэд хүндрэл учирч, төрийн болон орон нутгийн өмчийн ашиглалт, хадгалалт, хамгаалалт, түүнд тавих хяналтыг сулруулж, үр өгөөжгүй захиран зарцуулах үр дагаварт хүргэж байна.

Төрийн өмчийн зонхилох хэсэг болох газрын бүртгэл манай улстай адил өмчийн эрх зүйн тогтолцоотой улс орнуудад үл хөдлөх эд хөрөнгийн бүртгэлд тооцогддог боловч Монгол Улсын хувьд төрийн ба орон нутгийн өмчид хамаарах үл хөдлөх хөрөнгийн нэгдсэн бүртгэл байхгүй хэвээр байна.

Иймд Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газраас Төрийн болон орон нутгийн өмчийн тухай хуулийг шинэчлэн найруулгын төслийг боловсруулан УИХ-д өргөн мэдүүлсэн бөгөөд Эдийн Засгийн байнгын хороо дээр уг хуулийн төсөлд зарчмын зөрүүтэй санал их гарсан.

Харин энэхүү хуулийн төсөлд үндэслэн дээрх зарчмын зөрүүтэй саналыг тусган Монгол Улсын Үндсэн хуулийн үзэл санаанд нийцүүлсэн хуулийн Хууль зүй, дотоод хэргийн яам дээр ажлын хэсэг гарган шинэчлэн боловсруулаад байна.

Уг ажлын хэсгээс Төрийн болон орон нутгийн өмчийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийн зорилгыг “Төрийн болон орон нутгийн өмч, түүний ангилал, өмчийн удирдлагыг хэрэгжүүлэх зохион байгуулалт, эрх хэмжээг тогтоож, төрийн болон орон нутгийн өмчид хөрөнгө олж авах, бүртгэх, үнэлэх, эзэмших, ашиглах, захиран зарцуулах, хяналтыг хэрэгжүүлэхтэй холбоотой харилцааг зохицуулах” гэсэн агуулгаар өргөжүүлэн тодорхойлж, хуулийн төсөлд дараах зарчмын өөрчлөлтийг тусгасан. Үүнд:

1.Төрийн болон орон нутгийн өмчийн зохицуулалт, хяналтын нэгдмэл байдлыг хангах зорилгоор тус хуулийн үйлчлэх хүрээг өргөжүүлэхийн зэрэгцээ хуулийн үйлчлэлд хамаарахгүй болон тусгайлсан хуулиар нарийвчлан зохицуулах харилцааг бусад хууль тогтоомж болон эрх зүйн шинэчлэлтэй уялдуулан тодорхойлсон;

2.Хуулийн нэр томъёог Монгол Улсын Үндсэн хууль болон Иргэний хуульд нийцүүлэн шинэчилж, төрийн болон орон нутгийн өмчийн харилцаанд баримтлах зарчимд өмчийн удирдлага нэгдмэл байх, өмчийн удирдлагыг хуулиар тогтоосон хязгаарлалтын хүрээнд хэрэгжүүлэх, тооцоо, судалгаанд үндэслэсэн, тогтвортой хөгжлийг хангахад чиглэсэн байх зэрэг тусгай зарчмыг тусгасан;

3.Төрийн болон орон нутгийн өмчийн ангиллыг Монгол Улсын Үндсэн хуульд нийцүүлэн шинэчилж, төрийн өмчийн өмчлөгч нь Улсын Их Хурал, орон нутгийн өмчийн хувьд аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн хурал өмчлөгч байх зарчмыг хэвээр хадгалж, улмаар өмчийн удирдлагыг хэрэгжүүлэх субъект болох Улсын Их Хурал, Засгийн газар, иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал, Засаг даргын эрх

хэмжээний давхцалыг арилгаж, харилцан уялдаатай байдлаар тусгасан. Мөн төрийн өмчийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллагын болон Орон нутгийн өмчийн газрын чиг үүргийг тодруулан оруулсан;

4.Төрийн болон орон нутгийн өмчит хуулийн этгээдийн ангиллыг тэдгээрийн эрх зүйн байдал болон хөрөнгийн эрхийн байдалтай нь уялдуулан тогтооно. Төрийн болон орон нутгийн өмчит компанийн өмчийн удирдлага болон хувьцаа эзэмшигчийн эрх хэрэгжүүлэгчийн эрх, үүрэг, төлөөлөн удирдах зөвлөлийн гишүүнд нэр дэвшүүлэх, гүйцэтгэх удирдлагыг томилох зэрэг асуудлыг Төрийн болон орон нутгийн өмчит компанийн тухай бие даасан хуулиар зохицуулахаар тусгасан;

5.Төрийн болон орон нутгийн өмчид хөрөнгө олж авах, орон нутгийн өмч болон хувийн өмчөөс төрийн өмчид хөрөнгө шилжүүлэх, төрийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгийг бусдад ашиглуулах, шилжүүлэх асуудлыг үр ашигтай, шударга байдлаар хэрэгжүүлэх журам, аргыг нарийвчлан тусгасан. Энэ хүрээнд төрийн өмчийг нийтийн эрх ашгийн төлөө түр ашиглуулах зориулалт, гэрээний нөхцөл, төрийн болон орон нутгийн өмчийг бусдын өмчлөлд шилжүүлэх ажиллагаанд тавих хяналтыг хэрэгжүүлэх журмыг шинээр тогтоосон;

6.Төрийн болон орон нутгийн өмчийн бүртгэлийн нэгдмэл тогтолцоо, түүний бүрдэл хэсэг (төрийн нийтийн болон тусгайлсан өмч, орон нутгийн өмч)-ийг тодорхойлж, хөрөнгө бүртгэх, тоолох, үнэлэх үйл ажиллагааг нарийвчлан зохицуулна. Төрийн болон орон нутгийн өмчийн эдийн болон эдийн бус хөрөнгийг бусдад ашиглуулах, шилжүүлэхтэй холбоотой гэрээний бүртгэлийг бий болгож, холбогдох мэдээллийг ил тод хэрэгжүүлэх хууль зүйн үндэслэлийг тодорхойлж оруулсан;

7.Төрийн болон орон нутгийн өмчийн хяналт шалгалт, сахилга, хариуцлагын үр нөлөөтэй тогтолцоог бүрдүүлж, өмчлөгч болон төрийн хяналтыг хэрэгжүүлэх журмыг нарийвчлан зохицуулж, Улсын Их Хурал, Засгийн газар, аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал, Засаг дарга болон төрийн өмчийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага, орон нутгийн өмчийн газраас хэрэгжүүлэх үндэслэл, журмыг тодорхойлов;

8.Төрийн болон орон нутгийн өмчийг удирдах үйл ажиллагааны ил тод байдал болон олон нийтийн хяналтыг нэмэгдүүлэх зорилгоор өмчийн бүртгэл, тайлагналттай холбоотой журмыг шинэчилж, өмчийн бүртгэл, хөдөлгөөн, хяналт шалгалтын талаарх мэдээллийг тусгасан төлөв байдлын тайланг жил бүр гаргаж, Улсын Их Хурал, иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хуралд тайлагнах, тайланг олон нийтэд нээлттэй мэдээлэх үүргийг Засгийн газар, Засаг дарга хэрэгжүүлэхээр зохицуулсан;

9.Төрийн болон орон нутгийн өмчийн төрөл, ангилал, үнэлгээ, өмчийг удирдах этгээд болон өмчийн хөдөлгөөн, тооллого, тайлан, хяналт шалгалттай холбоотой мэдээллийг төвлөрүүлсэн “Мэдээллийн нэгдсэн сан”-г бүрдүүлж, санг эрхлэн хөтлөх, мэдээллийг баталгаажуулах болон хадгалалт, хамгаалалтыг хэрэгжүүлэх журмыг тусгасан;

10.Хууль хэрэгжүүлэхтэй холбогдуулан төрийн болон орон нутгийн өмчит хуулийн этгээдийн төрөл, ангиллын шинэчлэлд нийцүүлэн хуулийн этгээдийг татан буулгах, өөрчлөн байгуулах зэрэг арга хэмжээ, түүнийг хэрэгжүүлэх эрх бүхий этгээд, хугацааг тогтоосон шилжилтийн үеийн зохицуулалтыг Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 27 дугаар зүйлд заасны дагуу тогтоосон.

Төрийн болон орон нутгийн өмчийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл нь Есөн бүлэг 73 зүйлтэй бөгөөд Нэгдүгээр бүлэгт Нийтлэг үндэслэл, Хоёрдугаар бүлэгт Төрийн болон орон нутгийн өмч, түүний ангилал, Гуравдугаар бүлэгт Төрийн болон орон нутгийн өмчийн удирдлага, өмчийн удирдах этгээд, Дөвөвдүгээр бүлэгт Төрийн болон орон нутгийн өмч олж авах, захиран зарцуулах, Тавдугаар бүлэгт Төрийн болон орон нутгийн өмчийг ашиглуулах, шилжүүлэх арга, Зургадугаар бүлэгт Төрийн болон орон нутгийн өмчийн бүртгэл, тооллого, тайлан, Долоодугаар бүлэгт Төрийн болон орон нутгийн өмчийн хяналт, Наймдугаар бүлэгт Төрийн болон орон нутгийн өмчийн мэдээллийн нэгдсэн сан, Есдүгээр бүлэгт бусад зүйлийг тус тус тусгасан болно.

Төрийн болон орон нутгийн өмчийн тухай хуулийг шинэчлэн найруулж байгаатай холбогдуулан Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 25.2-т заасны дагуу 1996 оны 5 дугаар сарын 27-ны өдөр батлагдсан Төрийн болон орон нутгийн өмчийн тухай хуулийг хүчингүй болсонд тооцох тухай, Төрийн болон орон нутгийн өмчийн тухай хуулийг дагаж мөрдөх журмын тухай хуулийн төслийг боловсруулна.

Мөн хуульд заасан нэр томъёог жигдлэх, зохицуулалт хоорондын уялдааг хангах зорилгоор Ашигт малтмалын тухай, Байгаль орчныг хамгаалах тухай, Боловсролын ерөнхий хууль, Гадаадын иргэний эрх зүйн байдлын тухай, Газрын тосны тухай, Газрын тухай, Генетик нөөцийн тухай, Геодези, зураг зүйн тухай, Гүйцэтгэх ажлын тухай, Засгийн газрын тусгай сангийн тухай, Зөрчил шалган шийдвэрлэх тухай, Жижиг, дунд үйлдвэр, үйлчилгээг дэмжих тухай, Иргэний нисэхийн тухай, Кибер аюулгүй байдлын тухай, Кино урлагийг дэмжих тухай, Монгол Улсын засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай, Монгол Улсын Засгийн газрын тухай, Монгол Улсын Их Хурлын хяналт шалгалтын тухай, Нийтийн албанд нийтийн болон хувийн ашиг сонирхлыг зохицуулах, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх тухай, Ойн тухай, Соёлын өвийг хамгаалах тухай, Төрийн албаны тухай, Төр хувийн хэвшлийн түншлэлийн тухай, Төрийн аудитын тухай, Түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын тухай, Ус цаг уур, орчны хяналт шинжилгээний тухай, Хот, суурины ус хангамж, ариутгах татуургын ашиглалтын тухай, Хөрөнгийн үнэлгээний тухай, Хуулийн этгээдийн улсын бүртгэлийн тухай, Цөмийн энергийн тухай, Шилэн дансны тухай зэрэг хуульд тус тус нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг боловсруулна.

Түүнчлэн энэхүү хуулийн төслийг Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлэхтэй холбоотойгоор 2022 оны 11 дүгээр сарын 20-ны өдөр өргөн Улсын Их Хуралд мэдүүлсэн Төрийн болон орон нутгийн өмчийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийг Засгийн газраас татаж авах болно.

---o0o---